



Guía Docente				
Datos Identificativos				2022/23
Asignatura (*)	Comunidades migrantes galegas en América e Europa	Código	615472106	
Titulación	Mestrado Universitario en Migracións Internacionais: Investigación, Políticas Migratorias e Mediación Intercultural			
Descriptorios				
Ciclo	Período	Curso	Tipo	Créditos
Mestrado Oficial	1º cuatrimestre	Primeiro	Obrigatoria	2
Idioma	Castelán			
Modalidade docente	Presencial			
Prerrequisitos				
Departamento	Socioloxía e Ciencias da Comunicación			
Coordinación		Correo electrónico		
Profesorado		Correo electrónico		
Web	<a href="http://esomi.es/index.php/es/">http://esomi.es/index.php/es/</a>			
Descrición xeral	<p>Os obxectivos do curso consisten en:</p> <ol style="list-style-type: none"> <li>1. Estudar o desenvolvemento dos movementos migratorios galegos no contexto dos grandes movementos migratorios cara a América e Europa</li> <li>2. Coñecer a evolución e composición dos fluxos migratorios cara a América e Europa (orixe e destino, variables sociodemográficas, etc.)</li> <li>3. Coñecer as características económicas, sociais e demográficas da sociedade galega, na era da emigración masiva e na década dos 60, como principal lugar de emisión de emigrantes</li> <li>4. Analizar a integración e inserción das comunidades galegas no exterior, incluíndo a perspectiva de xénero</li> <li>5. Analizar a construción e evolución da identidade galega no exterior desde un enfoque interxeracional, a nivel familiar e institucional (asociacións e centros rexionais)</li> <li>6. Estudar o retorno dos galegos e a inmigración dos seus descendentes en Galicia</li> <li>7. Analizar o impacto da crise económica na reactivación das cadeas migratorias de galegos</li> </ol>			

Competencias / Resultados do título	
Código	Competencias / Resultados do título
A1	Comprender os límites epistemolóxicos do estudo das migracións internacionais e a natureza esencialmente política que sostén a definición e identificación do fenómeno migratorio.
A2	Relativizar e valorar as intensidades observadas dos movementos migratorios, desde unha perspectiva comparativa e contextualizada histórica e culturalmente
A3	Relativizar e valorar o impacto das migracións internacionais nas sociedades de orixe e destino en función do cambio social que xeran, dos intereses en xogo, e da construción social das identidades culturais
A4	Profundidade na análise dos movementos migratorios asociados á historia e á situación actual de Galicia, como orixe e como destino
A5	Comprender os argumentos filosóficos e xurídicos tras as distintas perspectivas sobre as migracións internacionais e as problemáticas sociais que xeran.
A6	Dominar as principais fontes de documentación estatística e bibliográfica que lle permita manterse informado e iniciar e programar estudos exploratorios sobre temáticas relacionadas coas migracións internacionais
A7	Coñecer as virtudes e as limitacións das principais fontes e indicadores estatísticos para a descrición dos movementos migratorios en distintos contextos territoriais e na súa evolución temporal
A8	Comprender o potencial das distintas técnicas de investigación social para o estudo das migracións internacionais así como os condicionamentos deontolóxicos profesionais.
A9	Manexar os conceptos fundamentais no estudo das migracións internacionais
A10	Coñecer suficientemente os autores e traballos de maior relevancia académica e profesional
A11	Ter suficiente capacidade de abstracción para presentar o fenómeno migratorio dende unha perspectiva macro-sociolóxica e na súa relación máis ampla coa estrutura social e o mercado de traballo



B1	Posuír e comprender coñecementos que acheguen unha base ou oportunidade de ser orixinais no desenvolvemento e/ou aplicación de ideas, a miúdo nun contexto de investigación
B2	Que os estudantes saiban aplicar os coñecementos adquiridos e a súa capacidade de resolución de problemas en ámbitos novos ou pouco coñecidos dentro de contextos máis amplos (ou multidisciplinares) relacionados coa súa área de estudo
B3	Que os estudantes sexan capaces de integrar coñecementos e enfrontarse á complexidade de formular xuízos a partir dunha información que, sendo incompleta ou limitada, inclúa reflexións sobre as responsabilidades sociais e éticas vinculadas á aplicación dos seus coñecementos e xuízos
B6	Valorar criticamente o coñecemento, a tecnoloxía e a información dispoñible para resolver os problemas cos que deben enfrontarse
B7	Resolver problemas de forma efectiva
B8	Comunicarse de xeito efectivo nun ámbito de traballo
B9	Traballar de forma autónoma con iniciativa
B10	Traballar de forma colaboradora
B11	Comportarse con ética e responsabilidade social como cidadán e como profesional
B12	Capacidade para interpretar, seleccionar e valorar conceptos adquiridos noutras disciplinas do ámbito social
B13	Capacidade para a aprendizaxe de novos métodos e teorías, que doten dunha gran versatilidade para adaptarse a novas situacións
C1	Desenvolverse para o exercicio dunha cidadanía aberta, culta, crítica, comprometida, democrática e solidaria, capaz de analizar a realidade, diagnosticar problemas, formular e implantar solucións baseadas no coñecemento e orientadas ao ben común.
C5	Valorar a importancia que ten a investigación, a innovación e o desenvolvemento tecnolóxico no avance socioeconómico e cultural da sociedade.

Resultados da aprendizaxe			
Resultados de aprendizaxe	Competencias / Resultados do título		
1. Coñecer o contexto galego no marco dos movementos migratorios en España, o perfil dos emigrantes e o contexto das principais sociedades receptoras. Identificar a importancia das cadeas migratorias, como ferramenta facilitadora da migración e a súa posterior inserción nos países de acollida, así como xeradora dela identidade española no exterior. Identificar e valorar o impacto que a emigración tivo en Galicia.	AM1 AM2 AM3 AM4 AM5 AM7 AM9 AM11	BM1 BM3	CM5
2. Identificar a complexidade migratoria de Galicia actual consecuencia da emigración histórica en Galicia (tipoloxía da inmigración). Analizar o impacto que a crise ten nos movementos migratorios galegos.	AM1 AM2 AM4 AM6 AM7 AM9 AM11	BM1 BM3 BM6	CM5
3. Coñecer as investigacións que abordan os movementos migratorios galegos desde diferentes disciplinas, desde unha perspectiva de xénero e xeracional. Coñecer e dominar as diferentes metodoloxías, utilizadas para o estudo das migracións.	AM1 AM2 AM4 AM5 AM6 AM7 AM8 AM9 AM10 AM11	BM1 BM2 BM3 BM12 BM13	CM1 CM5



4. Interpretar os coñecementos teóricos e prácticos, relacionar as migracións a América e Europa co contexto migratorio galego actual. Ser capaz de comunicalos de forma oral e por escrito.	AM1	BM1	CM1
	AM2	BM2	CM5
	AM3	BM3	
	AM4	BM7	
	AM5	BM8	
	AM6	BM9	
	AM8	BM10	
	AM9	BM11	
	AM10	BM12	
	AM11	BM13	

Contidos	
Temas	Subtemas
1. Os movementos migratorios cara a América	<ul style="list-style-type: none"> <li>- Contexto galego</li> <li>- Principais países de acollida e o seu contexto social, económico e político</li> <li>- Perfil dos emigrantes: económicos e políticos, orixe social, sexo e idade</li> </ul>
2. Os movementos migratorios cara a Europa	<ul style="list-style-type: none"> <li>- Contexto galego</li> <li>- Principais países de acollida e o seu contexto social, económico e político</li> <li>- Perfil dos emigrantes: económicos e políticos, orixe social, sexo e idade</li> </ul>
3. A integración das comunidades migrantes en América e Europa	<ul style="list-style-type: none"> <li>- As cadeas migratorias e o seu papel en: <ul style="list-style-type: none"> <li>A elección do destino migratorio</li> <li>A inserción laboral</li> <li>A integración laboral</li> </ul> </li> <li>-A integración e inserción no mercado de traballo segundo xénero da poboación galega</li> <li>-A integración dos descendentes de emigrantes nados no exterior</li> <li>-A identidade española no exterior</li> </ul>
4. As investigacións sobre comunidades migrantes galegas en América e Europa	<p>En América: os casos de Cuba e Arxentina</p> <p>En Europa: Francia e Suíza</p>
5. Galicia ?un lugar migratorio?	<ul style="list-style-type: none"> <li>- A tipoloxía da inmigración en Galicia: retornados, descendentes e inmigrantes estranxeiros</li> <li>- Evolución, composición e tendencia da inmigración en Galicia</li> <li>- O impacto da crise económica e a reactivación das cadeas migratorias.</li> </ul>

Planificación				
Metodoloxías / probas	Competencias / Resultados	Horas lectivas (presenciais e virtuais)	Horas traballo autónomo	Horas totais
Análise de fontes documentais	A1 A2 A3 A4 A5 A8 A9 A10 A11 B2 B3 B6 B8 B10 B11 B12 C1 C5	0	9	9
Traballos tutelados	A1 A2 A3 A4 A5 A6 A7 A8 A9 A10 A11 B1 B2 B3 B7 B9 B12 B13 C1	0	15	15
Atención personalizada		26	0	26

\*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientativo, considerando a heteroxeneidade do alumnado



## Metodoloxías

Metodoloxías	Descrición
Análise de fontes documentais	Facilitarase material polas profesoras: lecturas, datos estatísticos, documentais ou películas. Para a súa consulta e análise crítico.  Os documentos e material compartiranse a través da plataforma Moodle.
Traballos tutelados	A materia avaliarase a través da realización dun traballo escrito individual, no que se relacionarán os diferentes contidos da materia (teóricos e prácticos)  As instrucións para a realización do traballo compartiranse a través da plataforma Moodle.  Guiarase ao alumnado na realización do traballo tutelado, mediante a atención personalizada.

## Atención personalizada

Metodoloxías	Descrición
Traballos tutelados	Para o desenvolvemento do traballo tutelado, recoméndase a consulta cos profesores, co fin de acordar os criterios de calidade que procede empregar, e os obxectivos que debe alcanzar o alumnado para superar a avaliación.  Estas consultas faranse por medio de titorías, persoais ou grupais no horario de titorías, ou mediante o uso das novas tecnoloxías de comunicación (skype), con concertación previa.  Para facilitar o seguimento dos traballos, admítense e promóvense as consultas por correo electrónico.

## Avaliación

Metodoloxías	Competencias / Resultados	Descrición	Cualificación
Traballos tutelados	A1 A2 A3 A4 A5 A6 A7 A8 A9 A10 A11 B1 B2 B3 B7 B9 B12 B13 C1	A materia avaliarase a través da realización dun traballo escrito individual, no que se relacionarán os diferentes contidos da materia (teóricos e prácticos)	100

## Observacións avaliación

En caso de non poder acceder ou de non superar a avaliación a través do traballo tutelado, tense dereito a exame da convocatoria oficial, de carácter presencial.

Os alumnos non asistentes realizarán o exame de modo oral mediante unha do TIC dispoñibles para ese efecto.

## Fontes de información



**Bibliografía básica**

- (). .
- Alted, A. y Asenjo, A. (Coords.) (2006). De la España que emigra a la España que acoge. Madrid: Fundación Francisco Largo Caballero
- Cagiao, P. (2007). Os galegos de Ultramar. Arrecife Edicións-La Voz de Galicia
- Castillo, J.C. (1980). La emigración española en la encrucijada: estudio empírico de la emigración de retorno. . Madrid: Centro de Investigaciones Sociológicas (CIS)
- Liñares, X.A. (Coord.) (2009). Hijos y nietos de la emigración española : las generaciones del retorno. Vigo: Grupo España Exterior
- Oso, L. (2004). Españolas en París: estrategias de ahorro y consumo en las migraciones internacionales. Barcelona: Bellaterra
- Oso, L. (Dir.) (2008). Transciudadanos: hijos de la emigración española en Francia. Madrid: Fundación Francisco Largo Caballero
- Oso, L.; Golías, M. y Villares, M. (2008). Inmigrantes extranjeros y retornados en Galicia: la construcción del puente transnacional. Política y sociedad, 45(1), 103-117.
- Oso, L. y Villares, M. (2008). ¿Galegas en Europa: una perspectiva comparada entre Francia y Países Bajos (1950-1990)? . Cid Fernández, X. M.; Domínguez Alberte, X. C. y Raúl Soutelo Vázquez: Migracións na Galicia contemp
- Vázquez, A. (2008). ¿Unha visión xeral da emigración galega contemporánea a América e a Europa?. in Cid Fernández, X. M.; Domínguez Alberte, X. C. y Raúl Soutelo Vázquez: Migracións na Galicia cont
- Yañez, C. (1999). Los mercados de trabajo americanos para la emigración ultramarina. A. Fernández y J. Moya (ed.), La inmigración española en Argentina, Biblos, Buenos Aires
- El tren de la memoria (Documental) (2005) Arribas, M. y Pérez, A. (Directoras) España: LaLaguana / Oasis P.C.
- Gallego (Película)(1988) Gómez, M. O. (Director) Coproducción Cuba-España; ICAIC / S.G.Producciones Cinematográficas S.L. Les femmes du 6ème étage / Las chicas de la sexta planta (Película) (2010) Le Guay, P. (Director) Francia: Les Films de la Suane / France 2CinémaTriscornia(Documental) (2010). Ángulo, Y. (Director) Cuba: Red Iberoamericana de Masculinidades. Un franco, 14 pesetas (Película) (2005) Iglesias, C. (Director) España: Drive Cine / AdivinaProducciones Vientos de agua(serie de TV) (2005) Campanella, J.J. (Director) Coproducción Argentina-España: 100 bares producciones / Tele 5



<b>Bibliografía complementaria</b>	<p>- Aguilera, M J. (2000). La emigración española a América a lo largo del siglo XX. . A Distancia. 18. 1. pp. 201 ? 208 Monográfico, Cambios en la población española a lo largo del sigl</p> <p>- Barnet, M. (1983). Gallego . Instituto Cubano del Libro. Editorial Letras Cubanas. La Habana, Cuba.</p> <p>- Cagiao, P. (2007). Experiencia de Galicia y América Latina. En VII Jornadas de Codesarrollo: Remesas y Desarrollo Local, Lleida.</p> <p>- Da Orden, M.L. (2004). Inmigración española, familia y movilidad social en la Argentina moderna Una mirada desde Mar del Plata (1890-1930). ). Ed. Biblos. Colección La Argentina Plural, Buenos Aires.</p> <p>- Da Orden, M.L. (2010). Una familia y un océano de por medio : la emigración gallega a la Argentina, una historia a través de la memoria epistolar. Anthropos, Barcelona</p> <p>- De Cristóforis, N.A. (2006). Ideas y políticas migratorias españolas a fines del Antiguo Régimen: el caso astur-galaico. Anuario de Estudios Americanos, 63, 2, julio-diciembre, pp.117-150. scuela de Estudios Hispano-Ameri</p> <p>- Farías, R. (Coomp.) (2007). Buenos Aires Gallega. Inmigración, pasado y presente. Temas de patrimonio cultural nº 20. Comisión para la Preservación del Patrimonio Cultural de la Ciud</p> <p>- García, M. (2005). La eficacia de las redes y los resultados de los vínculos: las elites de los emigrantes españoles en la Argentina (1862-1923) . Revista Complutense de Historia de América, vol. 31, pp.147-176. Universidad Complutense de Madrid.</p> <p>- Golías, M. (2015). Los herederos de la ciudadanía. Los nuevos españoles a través de la Ley de la Memoria Histórica en Cuba y Argentina. Barcelona: Icaria</p> <p>- González, E. (2009). Redes sociales y emigración: el caso de los marplatenses. . Revista de Indias, 2009, vol. LXIX, n.º 245, pp.199- 224. Instituto de Historia (CSIC), Madrid.</p> <p>- González, E. (2011). Desde Argentina la reincorporación a España de emigrantes españoles y sus descendientes con doble nacionalidad.. Amériqne Latine Histoire et Mémoire. Les Cahiers ALHIM, (22).</p> <p>- González, J.C. (2003). Emigración de mujeres gallegas a Cuba: Las Hijas de Galicia. Vigo: Editorial EcoVigo</p> <p>- González, J.C. y Angulo, Y. (). Un origen, dos sexos y vários estereotipos discriminatorios. Red Iberoamericana y Africana de Masculinidades, Universidad de La Habana, Cuba</p> <p>- Hoerder, D. (1995). Mercados de trabajo, comunidad y familia: Um análisis de género del proceso de inserción y aculturación. Estudios Migratorios Latinoamericanos, nº30 pp.249-276. Centro de Estudios Migratorios Latinoamerica</p> <p>- Izquierdo, A. (Ed.) (2011). La migración de la memoria histórica. Barcelona: Bellaterra</p> <p>- Sánchez, B. (1995). Las causas de la emigración española 1880-1930. Madrid: Alianza</p> <p>- Núñez Seixas, X.M (2001). Emigración transoceánica de retorno e cambio social na Península Ibérica: Algunhas observacións teóricas en perspectiva comparada. Santiago de Compostela: Estudos Migratorios, 11-12</p> <p>- Soutelo, R. (2001). De América para a casa: correspondencia familiar de emigrantes galegos no Brasil, Venezuela e Uruguai, 1916-1969. Santiago de Compostela: Consello da Cultura Galega</p> <p>- Vidal, J.A. (2006). Cadenas migratorias locales, nichos laborales y empresariales e el colectivo gallego de Cuba: 1899-1959. Revista Complutense de Historia de América. Vol. 32, pp197-2, Madrid.</p> <p>- Vilar, J.B. (2006). La España del exilio. Las emigraciones políticas españolas en los siglos XIX y XX. Madrid: Síntesis</p> <p>FONTES ESTATÍSTICAS: Padrón de Españois Residentes no Estranxeiro (PERE), Instituto Nacional de Estatística Censo Electoral de Residentes Ausentes (CERA), Instuto Nacional de Estatística Enquisa de Variacións Residenciais (EVR), Instituto Nacional de Estatística Movements migratorios, Instituto Galego de Estatística</p>
------------------------------------	--

**Recomendacións**

**Materias que se recomenda ter cursado previamente**

**Materias que se recomenda cursar simultaneamente**

**Materias que continúan o temario**

**Observacións**



(\*)A Guía docente é o documento onde se visualiza a proposta académica da UDC. Este documento é público e non se pode modificar, salvo casos excepcionais baixo a revisión do órgano competente dacordo coa normativa vixente que establece o proceso de elaboración de guías